

ks. mgr lic. Wojciech Witowski

Streszczenie

Tytuł: „Ut ab omnibus omnia deleantur hominibus facinora”. Praktyki pokutne Kościoła irlandzkiego i brytyjskiego w świetle ksiąg pokutnych (V-VIII w.)

Rozprawa doktorska została przygotowana w formie cyklu opublikowanych artykułów naukowych, które w spójny sposób przedstawiają praktyki pokutne Kościoła irlandzkiego i brytyjskiego na podstawie szczegółowej analizy treści ksiąg pokutnych (*libri poenitentiales*) z okresu od V do VIII wieku. Całość pracy otwiera autoreferat, który wprowadza w tematykę badań, opisuje wykorzystane źródła oraz podsumowuje główne wyniki przeprowadzonych badań.

Głównym celem pracy jest ukazanie praktyk pokutnych, propagowanych przez mnichów iroszkockich oraz opisanych w irlandzkich i brytyjskich księgach pokutnych, jako drogi prowadzenia wiernych do osiągnięcia osobistej świętości chrześcijańskiej. Autor przeprowadził wszechstronną analizę treści penitencjałów, badając ich znaczenie duchowe, teologiczne oraz społeczne. Podejście badawcze łączy metody historyczno-krytyczne, hermeneutyczne i komparatystyczne, co pozwoliło na dogłębne zrozumienie roli tych źródeł w życiu Kościoła starożytnego i wczesnośredniowiecznego.

Cykl artykułów, składający się z siedmiu publikacji, został logicznie podzielony na trzy części. W pierwszej części (artykuł 1 i 2) autor przedstawia mnichów iroszkockich jako twórców ksiąg pokutnych i promotorów indywidualnej pokuty. W drugiej części (artykuł 3, 4 i 5) zostały opisane wybrane praktyki pokutne związane z różnymi aspektami życia chrześcijańskiego na przykładzie zagadnień służby wojskowej, życia rodzinnego i szacunku wobec Eucharystii. W ostatniej części cyklu (artykuł 6 i 7) autor ukazuje duchowy wymiar praktyk pokutnych, przedstawiając grzech jako „chorobę duszy” i nawrócenie jako drogę powrotu do „duchowego zdrowia”.

Księgi pokutne z Wysp Brytyjskich odegrały kluczową rolę w rozwoju praktyki indywidualnej i powtarzalnej pokuty. Mnisi iroszkoccy, propagując penitencjały, wprowadzili nową formę duchowości, która wpłynęła na normy moralne i dyscyplinę kościelną w Europie kontynentalnej. Autor rozprawy podkreśla unikalność i znaczenie tradycji iroszkockiej jako fenomenu w historii Kościoła zachodniego.

Słowa kluczowe: chrześcijaństwo celtyckie, księgi pokutne, mnisi iroszkoccy, pokuta, starożytność, świętość osobista

ks. Wojciech Witowski